

Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού
Πετώντας με τις λέξεις
ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ
Τόμος 3ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή**

**υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κλεοπάτρα Διακογιώργη,
Λέκτορας του Πανεπιστ. Αθηνών
Θεόδωρος Μπαρής, *Εκπαιδευτικός*
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος,
Εκπαιδευτικός
Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν,
Εκπαιδευτικός

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γεωργία Κατσημαλή,
Αναπλ. Καθηγ. του Πανεπιστημίου
Κρήτης
Όλγα Μούσιου - Μυλωνά,
Σχολική Σύμβουλος
Ιωάννης Ντελής - Σμυρίλιος,
Εκπαιδευτικός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Καλλιόπη Σηφακάκη,
Ζωγράφος - Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Χριστίνα – Χρυσούλα Δελή

Φιλόλογος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

**Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του
Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

**Ειρήνη Χολέβα – Φιλιπποπούλου,
Σχολική Σύμβουλος**

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

Ομάδα Εργασίας

Αποφ. 16158/6-11-06 και

75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κλεοπάτρα Διακογιώργη
Θεόδωρος Μπαρής
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος
Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

Τόμος 3ος



κατανοώ το κείμενο



συζητάμε στην τάξη



μαθαίνω τη γραμματική



γράφω



αντιγράφω



εμπλουτίζω τις γνώσεις μου



**μαθαίνω το λεξιλόγιο και την
ορθογραφία**



θυμάμαι και προσέχω



παίζουμε θέατρο



αναζητώ πληροφορίες



**διαβάζω κείμενα
από το Ανθολόγιο**

Ασφαλώς... κυκλοφορώ

Σ' αυτή την ενότητα

- Θα μάθουμε:
 - ▶ Να δίνουμε οδηγίες με διαφορετικούς τρόπους.
 - ▶ Να περιγράφουμε με λεπτομέρειες ένα περιστατικό.
- Θα μάθουμε επίσης:
 - ▶ Με ποιες εγκλίσεις δίνουμε οδηγίες.
 - ▶ Να κλίνουμε ουδέτερα ουσιαστικά σε-μα.
 - ▶ Να φτιάχνουμε τις οικογένειες των λέξεων «δρόμος» και «τροχός».

- Θα γνωρίσουμε:
- ▶ Τα Πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής.
- ▶ Σήματα της Τροχαίας.

...και όλα αυτά μαθαίνοντας να κυκλοφορούμε με ασφάλεια!



Μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής

*Την ιστορία διηγείται ο Νικόλας,
μαθητής σε ένα δημοτικό σχολείο
στη Γαλλία.*

Μερικές φορές, καθώς πηγαί-
νουμε στο σχολείο, συναντιόμαστε
στο δρόμο με πολλούς φίλους και
σπάμε πολλή πλάκα. Χαζεύουμε τις
βιτρίνες, βάζουμε τρικλοποδιές ο
ένας στον άλλο ή ρίχνουμε τις τσά-
ντες των άλλων κάτω. Κάποια στιγ-
μή, όμως, καταλαβαίνουμε πως έχει
περάσει η ώρα και τρέχουμε σαν
τρελοί για να 'μαστε στην ώρα μας
στο σχολείο. Έτσι έγινε και σήμερα
το πρωί με τον Αλσέστ, τον Έντ, το
Ρούφους και τον Κλοτέρ, που
μένουν στη γειτονιά μου.

Τρέχαμε σαν παλαβοί διασχίζο-
ντας το δρόμο, για να προλάβουμε

να μπορούμε στο σχολείο αφού το κουδούνι είχε ήδη χτυπήσει.

Μετά το διάλειμμα, την τελευταία ώρα του μαθήματος, η δασκάλα μας είπε:

– Παιδιά, δε θα κάνουμε Γραμματική, όπως λέει το πρόγραμμα... γιατί συνέβη κάτι πολύ σοβαρό. Ο τροχονόμος, υπεύθυνος για την κυκλοφορία έξω από το σχολείο μας, μόλις ήρθε κι έκανε παράπονα στον κύριο Διευθυντή. Είπε πως, διασχίζατε το δρόμο σαν άγρια θηρία τρέχοντας και κάνοντας παλαβομάρες, βάζοντας έτσι σε κίνδυνο τη ζωή σας. Πρέπει να σας πω πως κι εγώ η ίδια σας έχω δει πολλές φορές να τρέχετε σαν τρελοί στο δρόμο. Έτσι λοιπόν για το καλό σας, ο κύριος Διευθυντής μου ζήτησε να σας κάνω ένα μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής.

– Μπορεί κάποιος από σας να μου πει τι σημαίνει Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας;
Ο Ανιάν, ο Μεξάν, ο Ιωακείμ, εγώ κι ο Ρούφους σηκώσαμε το χέρι.
– Για λέγε, Μεξάν, είπε η δασκάλα.
– Ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας, είπε ο Μεξάν, είναι ένα μικρό βιβλίο που μοιράζουν στις σχολές οδήγησης και πρέπει να το μάθει κανείς απ' έξω, για να πάρει άδεια οδήγησης.
– Πολύ σωστά. Ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας είναι το σύνολο των κανόνων που



ρυθμίζουν τη συμπεριφορά για την ασφάλεια όσων βρίσκονται στο δρόμο. Όχι μόνο των οδηγών, αλλά και των πεζών. Για να γίνεις ένας καλός οδηγός, πρέπει πρώτα να γίνεις και σωστός πεζός. Κι αν δεν κάνω λάθος, φαντάζομαι ότι όλοι σας θα θέλατε να γίνετε καλοί οδηγοί, έτσι δεν είναι; Λοιπόν, για να δούμε... ποιος θα μας πει, ποιες προφυλάξεις πρέπει να πάρει κανείς για να περάσει ένα δρόμο;

Η δασκάλα πήγε στον πίνακα κι έκανε ένα σχέδιο με τέσσερις γραμμές που διασταυρώνονταν.

– Αυτό είναι ένα σταυροδρόμι, μας εξήγησε η δασκάλα. Για να το διασχίσετε, πρέπει να περάσετε από τις διαβάσεις των πεζών, εδώ... εδώ... εδώ... κι εδώ. Αν υπάρχει τροχονόμος εκεί, οφείλετε να περιμένετε να σας κάνει σήμα να περά-

σετε. Αν υπάρχουν φανάρια, τότε πρέπει να περάσετε τη διάβαση, όταν ανάψει το πράσινο για σας. Σε όλες τις περιπτώσεις, οφείλετε να κοιτάτε δεξιά κι αριστερά, προτού να διασχίσετε ένα δρόμο και, κυρίως, να μην τρέχετε ποτέ, μα ποτέ.

**Ξαφνικά χτύπησε το κουδούνι. Σηκωθήκαμε με φόρα να φύγουμε, αλλά η δασκάλα μας είπε:
– Μη βιάζεστε, μη βιάζεστε!
Κατεβείτε ήρεμα και θέλω να σας δω να περνάτε το δρόμο. Να δούμε αν το μάθημα έπιασε τόπο.**

Βγήκαμε από το σχολείο μαζί με τη δασκάλα μας κι ο τροχονόμος, όταν μας είδε, χαμογέλασε. Σταμάτησε τα αυτοκίνητα και μας έκανε σήμα να περάσουμε.

– Πηγαίνετε, παιδιά, μας είπε η δασκάλα. Και χωρίς τρεχαλητά! Σας βλέπω από εδώ όλους.

Διασχίσαμε λοιπόν το δρόμο πολύ ήσυχα, ο ένας πίσω από τον άλλον κι όταν φτάσαμε στην άλλη πλευρά του δρόμου, είδαμε τη δασκάλα που μιλούσε χαμογελαστή με τον τροχονόμο στο πεζοδρόμιο και τον κύριο Διευθυντή που μας παρατηρούσε από το παράθυρο του γραφείου του.

– Πολύ καλά! Μπράβο σας! φώναξε η δασκάλα. Ο κύριος τροχονόμος κι εγώ είμαστε πολύ ευχαριστημένοι από σας. Γεια σας, παιδιά μου.

Και τότε ορμήσαμε όλοι και ξαναπεράσαμε το δρόμο τρέχοντας, για να χαιρετήσουμε από κοντά τη δασκάλα μας!

Σαμπέ - Γκοσινί, Ο μικρός Νικόλας έχει προβλήματα, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα, 2000 (διασκευή)



1. α) Κυκλώστε με κόκκινο χρώμα τον αριθμό που βρίσκεται μπροστά από κάθε σωστή απάντηση.

► Τα παιδιά έτρεχαν σαν τρελά στο δρόμο γιατί...

- 1) έκαναν αγώνες ποιο παιδί θα φτάσει πρώτο στο σχολείο.
- 4) είχε περάσει η ώρα για το σχολείο.
- 8) ήξεραν πολύ καλά το δρόμο για το σχολείο.

► Η τάξη του Νικόλα δεν έκανε σήμερα «Γραμματική» γιατί...

- 3) το πρόγραμμα έλεγε «Κυκλοφοριακή Αγωγή».
- 6) ο τροχονόμος ζήτησε να κάνουν ένα μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής.

5) ο διευθυντής ζήτησε να κάνουν ένα μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής.

▶ Ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας είναι...

7) ένα σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά πεζών και οδηγών στο δρόμο.

2) ένα σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των οδηγών.

8) ένα μικρό βιβλιαράκι που το μαθαίνει μόνο όποιος θέλει να γίνει οδηγός.

▶ Για να διασχίσουμε ένα δρόμο

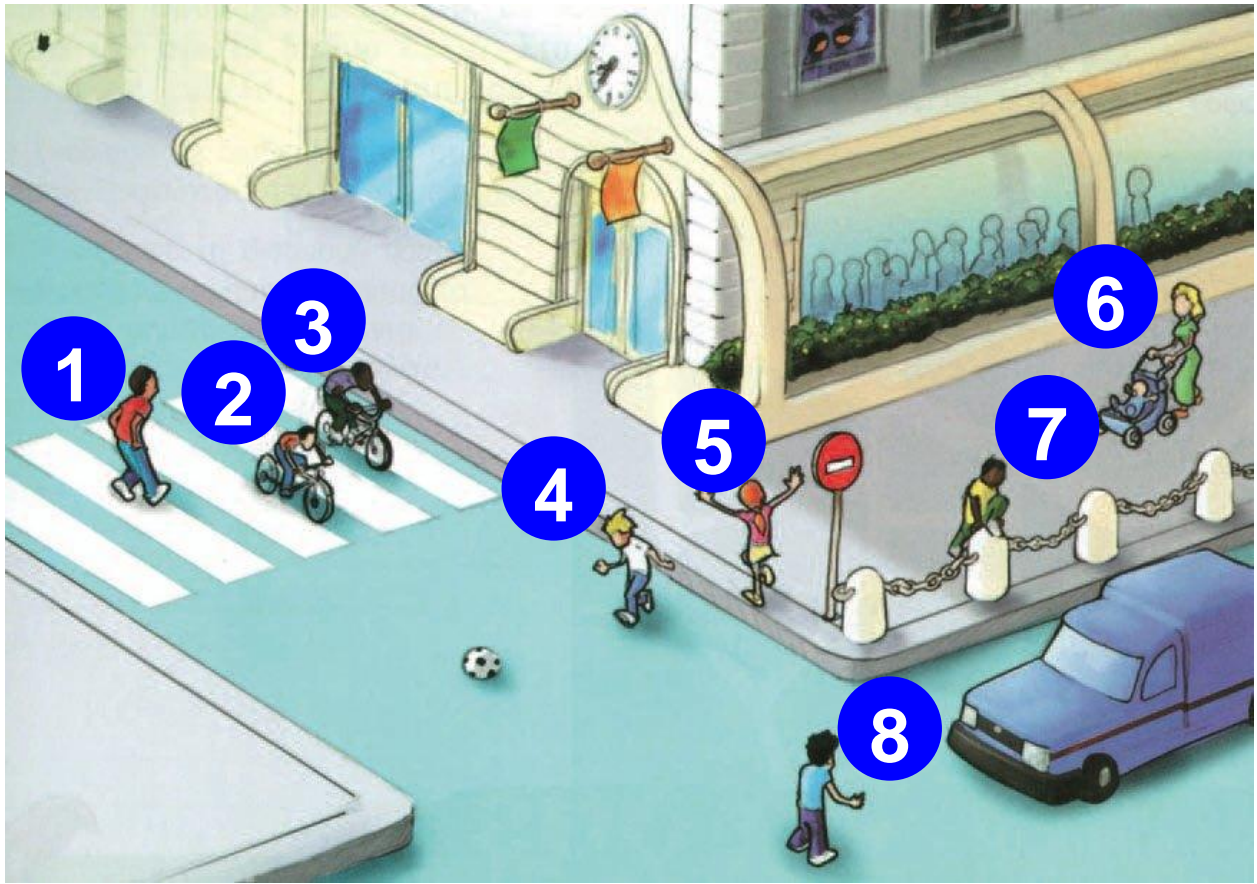
3) τρέχουμε γρήγορα απέναντι μόλις ανάψει το πράσινο για τους πεζούς.

8) ακόμα κι αν ανάψει το πράσινο για τους πεζούς, πάντα κοιτάμε δεξιά και αριστερά και ποτέ δεν τρέχουμε.

6) περιμένουμε να έρθει ο τροχονόμος.

β) Αν κυκλώσατε τις σωστές απαντήσεις, θα βρείτε τους αριθμούς που αντιστοιχούν στα παιδιά που δεν τηρούν τον ΚΟΚ στην εικόνα της επόμενης σελίδας.

Παιδαγωγικό υλικό οδικής ασφάλειας «Ο δρόμος και εγώ», Renault και ΜΑ VΑ Α.Ε., 2002



2. Βρείτε στο κείμενο τις οδηγίες που δίνει η δασκάλα για το πώς πρέπει τα παιδιά να περάσουν με ασφάλεια ένα σταυροδρόμι.



Όταν η δασκάλα ζήτησε από κάποιο παιδί να επαναλάβει τις οδηγίες, ο Εντ δέχτηκε με χαρά. Γράψτε τι είπε ο Εντ στην τάξη αρχίζοντας έτσι:

«Για να το διασχίσουμε, πρέπει να

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



3. Όταν ο Μεξάν απάντησε στην ερώτηση της δασκάλας: «τι σημαίνει Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας», αυτή του είπε: «Πολύ σωστά».

► Τι παρατηρείτε στην απάντηση της δασκάλας; Υπάρχει σε αυτή την πρόταση ρήμα, υποκείμενο, αντικείμενο;

Η πρόταση στην οποία λείπει το ρήμα, το υποκείμενο ή το κατηγορούμενο, επειδή εννοούνται εύκολα, λέγεται ελλειπτική.

Έτσι, αντί η δασκάλα να πει στα παιδιά: «Παρακαλώ να κάνετε ησυχία», είπε: «Ησυχία!»

► Συμπληρώστε τις λέξεις που λείπουν στις παρακάτω ελλειπτικές προτάσεις του κειμένου ώστε οι προτάσεις να είναι ολοκληρωμένες.
– Πολύ καλά!

.....
– Όχι μόνο των οδηγών, αλλά και των πεζών.....

.....
– Και χωρίς τρεχαλητά!

.....



4. Ο τροχονόμος συμβούλεψε τα παιδιά της τάξης που

περίμεναν ανυπόμονα να

περάσουν το δρόμο: «Όταν

βρισκόμαστε σε ένα σταυροδρόμι

και θέλουμε να περάσουμε

απέναντι, περνάμε μόνο μέσα από

τη διάβαση των πεζών.

Περιμένουμε στο πεζοδρόμιο μέχρι

να ανάψει το πράσινο φανάρι για

τους πεζούς. Πριν διασχίσουμε το

δρόμο, κοιτάζουμε δεξιά και

αριστερά, ακόμα και αν είναι

μονόδρομος».

► Βρείτε και υπογραμμίστε τις σύνθετες λέξεις που χρησιμοποίησε ο τροχονόμος με τη λέξη «δρόμος».

Γράψτε τες στις τρεις πρώτες γραμμές του πίνακα στην αντίστοιχη στήλη.

► Κάντε το ίδιο και με τις υπόλοιπες σύνθετες λέξεις που υπάρχουν στον πίνακα.

Σύνθετη λέξη	Α΄ συνθετικό	Β΄ συνθετικό
αυτοκινητόδρομος		
σιδηρόδρομος		
αεροδρόμιο		
ιππόδρομος		
χωματόδρομος		
ποδηλατοδρόμος		



5. Βρείτε τον πιο ασφαλή δρόμο για το σχολείο.

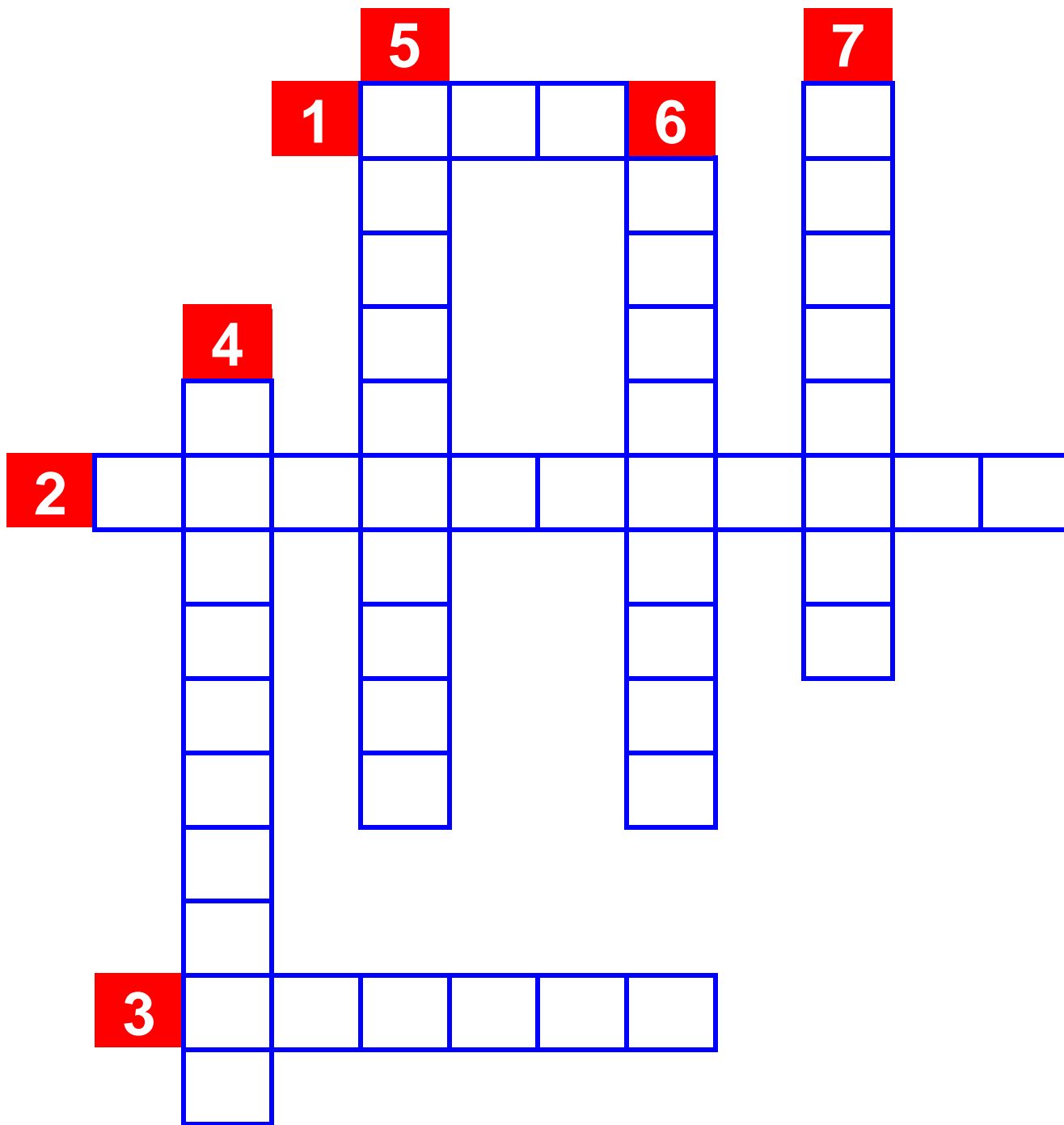
► Κάντε ένα σχέδιο στον πίνακα με το σχολείο σας και τους τριγύρω του δρόμους, όπως έκανε η δασκάλα του Νικόλα. Συζητήστε πώς μπορείτε να έρθετε στο σχολείο όχι από τον πιο σύντομο αλλά από τον πιο ασφαλή δρόμο.

► Δουλέψτε σε ομάδες παιδιών που μένουν στην ίδια γειτονιά. Σχεδιάστε τη διαδρομή που κάνετε κάθε πρωί από το σπίτι για το σχολείο. Συζητήστε ποια είναι τα πιο επικίνδυνα σημεία σ' αυτή τη διαδρομή.



6. Συμπληρώστε το σταυρόλεξο.

- 1. Τα αρχικά του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.**
- 2. Πριν διασχίσουμε ένα δρόμο, παίρνουμε...**
- 3. Οι σωστοί πεζοί γίνονται και καλοί...**
- 4. Ρυθμίζει την κυκλοφορία.**
- 5. Τα φανάρια ρυθμίζουν την ... πεζών και οδηγών.**
- 6. Υπάρχουν πολλές στα σταυροδρόμια.**
- 7. Κοιτάζουμε δεξιά κι αριστερά για να διασχίσουμε με ... ένα δρόμο.**














Ο Σωτήρης μάς δείχνει μερικούς από τους κανόνες που θα μας κάνουν να αισθανόμαστε πιο ασφαλείς στο δρόμο. Προσπαθήστε να διαβάσετε το παρακάτω κείμενο!



Στο δρόμο με το Σωτήρη.



Ο  που θα μας ξεναγήσει στον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, διάβασε το  πολλές φορές. Και το ξαναδιαβάζει κάθε φορά που γεννιούνται απορίες. Τώρα, είτε περπατάει στο δρόμο είτε είναι μέσα στο αυτοκίνητο είτε καβαλάει  κινδυνεύει λιγότερο. Ξεκινάει την

ξενάγηση λέγοντάς μας ότι πρέπει να περπατάμε πάντα στο  και όχι στο δρόμο. Διασχίζουμε το δρόμο πάντα από τη  αφού κοιτάζουμε καλά αριστερά και δεξιά και δούμε ότι δεν έρχεται κανένα αυτοκίνητο. Φυσικά, όταν υπάρχει  περνάμε όταν είναι πράσινο για τους πεζούς. Ποτέ όταν είναι κόκκινο! Μέσα στο  καθόμαστε πάντα στο πίσω κάθισμα (είναι το πιο ασφαλές σημείο του αυτοκινήτου), δεμένοι με τη ζώνη ασφαλείας. Φτάνοντας στον προορισμό μας, ανοίγουμε την πόρτα προσεκτικά,

αφού κοιτάξουμε γύρω μας. Όταν οδηγούμε το ποδήλατό μας, σταματάμε στο  και στις διαβάσεις κοιτάζουμε προσεκτικά αν υπάρχουν πεζοί στο δρόμο. Όταν στρίβουμε σε δρόμο που έχει στην αρχή διάβαση πεζών, δίνουμε πάντα προτεραιότητα στους πεζούς. Φυσικά, οδηγούμε πάντα προς την κατεύθυνση που κυκλοφορούν και τα άλλα οχήματα στο συγκεκριμένο δρόμο. Ποτέ  πάνω στο ποδήλατό μας δε φοράμε ακουστικά, δεν κρατάμε πράγματα που μας εμποδίζουν, έχουμε και τα δυο χέρια στο

τιμόνι, δε μεταφέρουμε άλλους επιβάτες, σταματάμε την οδήγηση όταν ζαλιζόμαστε και νιώθουμε κουρασμένοι. Το ποδήλατό μας, δε, είναι πάντα σε άριστη κατάσταση. Το βράδυ ανάβουμε λευκό ή κίτρινο φως μπροστά και κόκκινο  και αντανακλαστικά πίσω. Εννοείται πως ακολουθούμε τις υποδείξεις των  και ξέρουμε καλά τις βασικές πινακίδες στο δρόμο.



**Φυλλάδιο οδικής κυκλοφορίας του
σωματείου «Αντιμετώπιση παιδικού
τραύματος», παιδική εφημερίδα της
Καθημερινής, Οι Ερευνητές πάνε**

 παντού, 23/10/2004



1. Δυσκολευτήκατε;

Ο Σωτήρης για να σας βοηθήσει σας δείχνει τις λέξεις που είναι κρυμμένες πίσω από τις εικόνες. Αντικαταστήστε τις εικόνες με τις αντίστοιχες λέξεις για να διαβάσετε το κείμενο πιο εύκολα.



κόκκινο φανάρι, ποδήλατο, διάβαση αυτοκίνητο, ανάποδα φυλλάδιο οδικής κυκλοφορίας, πεζοδρόμιο, σχολικών τροχονόμων, φως, φανάρι



2. Στο Σωτήρη, εκτός από τον ΚΟΚ, αρέσουν πολύ τα

κόμικς. Κάθε εβδομάδα διαβάζει τουλάχιστον ένα. Εκείνος όμως θα ήθελε να διαβάζει τουλάχιστον ένα κάθε μέρα. Η μητέρα του δε

συμφωνεί και δε σταματάει να του λέει: «**διάβαζε**, παιδάκι μου, και κανένα λογοτεχνικό!».

Βρείτε σε ποια έγκλιση βρίσκεται το ρήμα «διαβάζω» στις παραπάνω προτάσεις ανάλογα με αυτό που φανερώνει κάθε φορά.



Συμβουλευτείτε πρώτα τον παρακάτω πίνακα.

Υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι να χρησιμοποιούμε ένα ρήμα ανάλογα μ' αυτό που φανερώνει κάθε φορά:

► Όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι είναι βέβαιο ή πραγματικό, τότε χρησιμοποιούμε την **οριστική**.

▶ Όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι που επιθυμούμε ή περιμένουμε να γίνει, τότε χρησιμοποιούμε τα την **ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ**.

▶ Όταν θέλουμε να παρακαλέσουμε, να προτρέψουμε ή να διατάξουμε κάποιον να κάνει κάτι, τότε χρησιμοποιούμε την **ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ**.

Η οριστική, η υποτακτική και η προστακτική είναι οι εγκλίσεις του ρήματος.

Ας δούμε πώς κλίνεται το ρήμα «διαβάζω» στις τρεις εγκλίσεις του ενεστώτα:

Ενεργητική Φωνή		
Ενεστώτας		
		Οριστική
Ενικός αριθμός	1ο πρόσωπο	διαβάζω
	2ο πρόσωπο	διαβάζεις
	3ο πρόσωπο	διαβάζει
Πληθυντικός αριθμός	1ο πρόσωπο	διαβάζουμε
	2ο πρόσωπο	διαβάζετε
	3ο πρόσωπο	διαβάζουν

Ενεργητική Φωνή		
Ενεστώτας		
	Υποτακτική	Προστακτική
Ενικός αριθμός	(να) διαβάζω	–
	(να) διαβάζεις	–
	(να) διαβάζει	διάβαζε
Πληθυντικός αριθμός	(να) διαβάζουμε	–
	(να) διαβάζετε	–
	(να) διαβάζουν	διαβάζετε



3. Οι οδηγίες που σας έδειξε ο Σωτήρης είναι για να

κυκλοφορείτε με ασφάλεια όταν είστε πεζοί, επιβάτες σε αυτοκίνητο ή ποδηλάτες.

► Βρείτε στο κείμενο τις οδηγίες που έδωσε ο Σωτήρης για τους πεζούς. Σε ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα που χρησιμοποιεί;

.....

► Γράψτε τώρα τις οδηγίες για τους πεζούς χρησιμοποιώντας την υποτακτική έγκλιση. Ξεκινήστε κάθε οδηγία με τις λέξεις να ή να μην.

Πεζοί, να περπατάτε πάντα στο πεζοδρόμιο. Όχι στο δρόμο!

.....
.....
.....

A large rectangular area with a blue border, containing 25 horizontal dotted lines for writing.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αν θέλετε, μπορείτε να γράψετε και τους υπόλοιπους κανόνες σε χρωματιστά χαρτόνια και να τους βάλετε στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου σας.



4. Μια μέρα ο ξεχασιάρης Άρης έκανε βόλτα στην πόλη. Ο Σωτήρης, που τον παρακολουθούσε, είδε ότι ήταν πολύ απρόσεκτος. Έτσι, τον σταμάτησε σε κάποιο φανάρι και του ξαναείπε τους κανόνες για τους πεζούς με αυστηρό τρόπο.

Γράψτε τα λόγια του Σωτήρη.



Άρη, περπάτα πάντα
στο πεζοδρόμιο.
Όχι στο δρόμο!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



Οδηγίες μπορούμε να δώσουμε με:

► την **προστακτική**, π.χ. σταματάτε πάντα στο κόκκινο φανάρι

► την **υποτακτική**, π.χ. να σταματάτε πάντα στο κόκκινο φανάρι αλλά και με

► την **οριστική**, π.χ. σταματάμε πάντα στο κόκκινο φανάρι



5. Μετά το μάθημα της Κυκλοφοριακής Αγωγής, οι μαθητές της Δ΄ τάξης αποφάσισαν να φτιάξουν καρτέλες με οδηγίες του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και να τις μοιράσουν στους μαθητές των άλλων τάξεων.

Βοηθήστε τους να συμπληρώσουν τα γράμματα που λείπουν από τις καρτέλες.

Η Ραλλού σάς θυμίζει πώς γράφονται σωστά τα ρήματα στην προστακτική:

-είτε π.χ. λύνομαι → λυθείτε

-ήστε π.χ. απαντώ → απαντήστε

και

-ίστε π.χ. σκουπίζω → σκουπίστε


-είτε π.χ. προσπαθώ → προσπσθείτε

Σταματ... στε στην άκρη
του πεζοδρομίου και
ελέγξτε το δρόμο.







**Αν συναντήσετε εμπόδια
στο δρόμο, κατεβ...τε
από το ποδήλατο και
κυκλοφορ...στε πεζός.**



**Ακολου...τε πάντα
τις υποδείξεις των
σχολικών
τροχονόμων.**



**Δεθ...τε με τη ζωή!
Φοράτε πάντα ζώνη
ασφαλείας στο
αυτοκίνητο.**

Προσπαθ_στε να
βρείτε ένα ασφαλές
σημείο για να
διασχίσετε ένα
δρόμο με μεγάλη

Όταν ο δρόμος
είναι ελεύθερος
διασχ...στε τον
κάθετα.



Ένα αλλιώτικο Πάρκο!

Οι μαθητές στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής

Ο Δήμος Καρπενησίου, στο πλαίσιο της «Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Μετακίνησης», διοργανώνει επίσκεψη μαθητών των δημοτικών σχολείων στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής του Δήμου.



Η επίσκεψη πραγματοποιείται σήμερα, Τετάρτη 22 Σεπτεμβρίου 2004, στο συγκεκριμένο Πάρκο. Στόχος της επίσκεψης είναι η ενημέρωση των μαθητών σε θέματα οδικής συμπεριφοράς και οδικής ασφάλειας.

Τα παιδιά περιμένουν με ανυπομονησία τη συγκεκριμένη μέρα, αφού θα διασκεδάσουν και θα μάθουν ταυτόχρονα σημαντικούς κανόνες οδικής συμπεριφοράς.

(διασκευή)

Πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής

Το Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής έχει σχεδιαστεί και κατασκευαστεί με τέτοιο τρόπο που να μοιάζει με μια μικρή πόλη. Μια πόλη που δεν έχει κτίρια αλλά πλατείες, δρόμους, πεζοδρόμια, διαβάσεις, πινακίδες σήμανσης και φανάρια.

Το Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής είναι πραγματικά ένα σχολείο, όπου αρχικά οι μαθητές

μαθαίνουν να κυκλοφορούν ως πεζοί στους δρόμους της πόλης.

Στο δρόμο όμως κυκλοφορούν και αυτοκίνητα, φορτηγά, δίκυκλα, ποδήλατα, τα οποία για να μπορέσουν να κινηθούν χωρίς προβλήματα και με ασφάλεια, πρέπει να εφαρμόζουν κάποιους κανόνες. Αυτοί οι κανόνες αποτελούν τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.

Στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής τα παιδιά μαθαίνουν πώς να κινούνται με ασφάλεια μέσα στην πόλη, πώς να περνούν ένα δρόμο από τη διάβαση ελέγχοντας αν υπάρχει κίνδυνος, πώς να κινούνται σε ένα δρόμο που δε διαθέτει πεζοδρόμιο και πώς να συμπεριφέρονται όταν είναι επιβάτες σ' ένα όχημα. Μαθαίνουν ακόμα να αναγνωρίζουν τις πινακίδες και τα σήματα στο δρόμο

που ρυθμίζουν την κυκλοφορία πεζών και οχημάτων.

Τα παιδιά θα βρεθούν για λίγο στη θέση του οδηγού, έτσι ώστε να καταλάβουν πώς λειτουργεί ο οδηγός αλλά και πώς κινδυνεύει ο πεζός από τα οχήματα που κυκλοφορούν στο δρόμο.

*Πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής
ΥΜΕ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αγρονόμων
και Τοπογράφων Μηχανικών,
Ιούλιος 2002 (διασκευή)*



*Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής
Σερρών*



1. Το πρώτο κείμενο είναι μια είδηση που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα: «Τα Ευρυτανικά Νέα».

- Ποιος είναι ο τίτλος της είδησης;
- Σε τι αναφέρεται;
- Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που μας δίνει;
- Σε ποιους απευθύνεται;



2. Οι μαθητές του δημοτικού σχολείου Πλατάνου (ενός χωριού της Αιτωλοακαρνανίας) σχεδιάζουν μια επίσκεψη στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής του Θέρμου. Η Ελένη υποστηρίζει ότι η επίσκεψη στο Πάρκο δεν είναι απαραίτητη, αφού στο χωριό τους δεν κυκλοφορούν πολλά αυτοκίνητα και τα παιδιά δεν κινδυνεύουν. Ο Τάσος όμως έχει

διαφορετική άποψη και επιμένει ότι η επίσκεψη θα είναι πολύ χρήσιμη.

Αν συμφωνείτε με τον Τάσο, βοηθήστε τον να υποστηρίξει την άποψή του. Γράψτε στο τετράδιό σας δύο λόγους για τους οποίους πιστεύετε ότι η επίσκεψη στα Πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής είναι χρήσιμη για όλους τους μαθητές.



3. Ο Θοδωρής συμφωνεί με την άποψη του Τάσου αλλά θεωρεί αυτή την επίσκεψη στο Θέρμο χρήσιμη και για έναν ακόμα λόγο. Γιατί εκεί υπάρχει ένα Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπου οργανώνονται πολλές δραστηριότητες για τα παιδιά (περιβαλλοντικά παιχνίδια, διαδρομές σε περιβαλλοντικά μονοπάτια, κ.ά.).

Το Θέρμο ήταν το θρησκευτικό, πολιτικό και πολιτιστικό κέντρο των Αρχαίων Αιτωλών. Αναζητήστε πληροφορίες στην εγκυκλοπαίδεια και στο διαδίκτυο και βρείτε κι άλλα αξιοθέατα του Θέρμου. Συζητήστε με την ομάδα σας και ανακοινώστε στην τάξη αν το σχολείο του Πλατάνου θα μπορούσε να συνδυάσει την επίσκεψή του στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής του Θέρμου με την επίσκεψή του σε κάποιο από αυτά τα αξιοθέατα.



4. Η Ζωή δυσκολεύεται με τη λέξη «κυκλοφορία». Στην εφημερίδα διάβασε μερικούς τίτλους και δεν μπορεί να τους καταλάβει. Εξηγήστε στη Ζωή τη σημασία της λέξης «κυκλοφορία» σε κάθε έναν από τους παρακάτω τίτλους.

Συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

- ✿ Η κυκλοφορία των λεωφορείων σήμερα θα διακοπεί από τις 10 π.μ. - 14 μ.μ.
- ✿ Όλοι περιμένουν με ανυπομονησία την κυκλοφορία του νέου της δίσκου.
- ✿ Η υγιεινή διατροφή κάνει καλό στην κυκλοφορία του αίματος.

Γράψτε τώρα και εσείς τρεις προτάσεις χρησιμοποιώντας τη λέξη «κυκλοφορία» κάθε φορά με διαφορετική σημασία.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



5. Υπογραμμίστε στο παρακάτω κείμενο, τα ουδέτερα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -μα.

Στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής μαθαίνουν πώς να κινούνται σε ένα δρόμο που δε διαθέτει πεζοδρόμιο και πώς να συμπεριφέρονται όταν είναι επιβάτες σ' ένα όχημα.

Μαθαίνουν ακόμα να αναγνωρίζουν τις ειδικές πινακίδες και τα σήματα στο δρόμο που ρυθμίζουν την κυκλοφορία πεζών και οχημάτων.



Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
Ονομ.	το σήμα	τα σήματα
Γεν.	του σήματος	των σημάτων
Αιτ.	το σήμα	τα σήματα
Κλητ.	σήμα	σήματα

Συμπληρώστε τα ουδέτερα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά που λείπουν:

- ✿ Τα _____ (πρόγραμμα) Κυκλοφοριακής Αγωγής στα σχολεία είναι πολύ χρήσιμα για τα παιδιά.
- ✿ Η απροσεξία του οδηγού ήταν η αιτία του _____ (ατύχημα).
- ✿ Τα φανάρια ρυθμίζουν την κυκλοφορία _____ (όχημα) και πεζών.



6. Οι μαθητές στο Πάρκο της Κυκλοφοριακής Αγωγής

έπρεπε να μάθουν καλά τα σήματα της Τροχαίας για να μπορέσουν να κυκλοφορήσουν με ασφάλεια.

Θέλετε να προετοιμαστείτε και εσείς για μια επίσκεψη στο πάρκο;

Η Ραλλού θα σας βοηθήσει να μάθετε τα πιο σημαντικά σήματα.

- ▶ Παρατηρήστε τα παρακάτω σήματα και συζητήστε στην τάξη:**
 - Τι σημαίνουν;**
 - Ποιος είναι ο ρόλος του σχήματος και του χρώματός τους;**
- ▶ Αντιστοιχίστε κάθε σήμα με τη σημασία του.**

**Απαγορεύεται η είσοδος
στα ποδήλατα**



Ποδηλατόδρομος



**Απαγορεύεται
η δεξιά στροφή**



**Επικίνδυνη
δεξιά στροφή**



**Κίνδυνος! Αφύλαχτη
σιδηροδρομική διάβαση**



**Μέγιστο όριο ταχύτητας
πενήντα χλμ. την ώρα**



Ρόδα είναι και γυρίζει



1. Ο Γρηγόρης, ο αδερφός της Σταματίας, είχε ένα ατύχημα.

Η Σταματία ήταν μπροστά στο ατύχημα. Ταράχτηκε πολύ και δε

θυμάται με ποια σειρά ακριβώς έγιναν τα γεγονότα. Βοηθήστε την βάζοντας στα κουτάκια το σωστό αριθμό ανάλογα με τη σειρά που νομίζετε ότι έγιναν τα γεγονότα.



2. Συζητήστε στην τάξη γι' αυτό το ατύχημα.

- Πότε και πού μπορεί να έγινε; Ποια ήταν η αιτία; Τι συνέπειες είχε; Τι ένωσαν η Σταματία και ο αδερφός της;
- Δώστε έναν τίτλο σε κάθε σκίτσο.
- Διηγηθείτε στο διπλανό σας το περιστατικό που δείχνουν οι εικόνες.



**Οι λέξεις στριμώχτηκαν στο φανάρι.
Βοηθήστε τες να περάσουν μία μία
τη διάβαση και γράψτε τες στην
άλλη πλευρά του δρόμου στην
επόμενη σελίδα.**

**Τροχονόμος τροχαία πεζός
πεζόδρομος παίρνω περνάω ατύχημα
διασχίζω σταυροδρόμι κυκλοφορία
Κυκλοφοριακή Αγωγή ασφάλεια
Ρυθμίζω υποχρεωτικός διάβαση
Φυλλάδιο μετακίνηση οδικός
Πινακίδα δίκυκλο αόχημα
απαγορεύεται ποδηλασία
ποδηλατόδρομος ποδηλάτισσα**



Handwriting practice lines consisting of ten rows of dotted lines on a white background.

Πίνακας Αυτοαξιολόγησης

Για να δω τι έμαθα...

Σημειώνω ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να δίνω οδηγίες χρησιμοποιώντας διαφορετικές εγκλίσεις.			
Να διακρίνω ποιες προτάσεις είναι ελλειπτικές.			

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να κλίνω και να γράφω σωστά τα ρήματα στην υποτακτική και στην προστακτική του ενεστώτα.			

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να περιγράψω με λεπτομέρειες ένα περιστατικό.			
Να βρίσκω παράγωγες και σύνθετες λέξεις με τη λέξη «δρόμος» και τη λέξη «τροχός».			

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να ξεχωρίζω και να γράφω σωστά τις λέξεις: παίρνω-περνώ και παίζω-πεζός.			
Να αναγνωρίζω βασικά σήματα της Τροχαίας.			

<p>Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:</p>	<p>Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια</p>	<p>Μπορώ μόνος μου</p>	<p>Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου</p>
<p>Να κλίνω ουδέτερα ουσιαστικά ανισοσύλλαβα σε -μα.</p>			



Η Ραλλού σάς προτείνει.

Σαμπέ - Γκοσινί, *Ο μικρός Νικόλας έχει προβλήματα*, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα, 2000.

Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια,
Δρόμο παίρνω... δρόμο αφήνω,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1994.

Δεμάγκου Βασιλική, *Κυκλοφοριακή
Αγωγή Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού,* εκδ.
Σαββάλας, Αθήνα, 2003.

Χατζοπούλου Μανιώ, *Κυκλοφορώ
με ασφάλεια στην πόλη,* εκδ.
Friesland Hellas ΑΕΒΕ, Αθήνα,
1996.

www.ydt.gr

www.pedtrauma.gr



Ανθολόγιο! Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου,
«*Η αιμοδοσία*»

Η Γραμματική μου.

Πρόταση είναι μια οργανωμένη ακολουθία λέξεων που εκφράζει ένα νόημα (μια ιδέα, μια κατάσταση ή ένα γεγονός). Ξεκινάει με κεφαλαίο και τελειώνει σε τελεία (.), ερωτηματικό (;), θαυμαστικό (!) ή αποσιωπητικά (...)

Η πρόταση που αποτελείται από

- ▶ μόνο ένα ρήμα
- ▶ ένα ρήμα και το υποκείμενό του
- ▶ ένα ρήμα, το υποκείμενό του και το αντικείμενο του
- ▶ ένα ρήμα, το υποκείμενό του και το κατηγορούμενο
λέγεται απλή πρόταση.

Η πρόταση που έχει ένα ρήμα και περισσότερα από ένα υποκείμενα,

αντικείμενα ή κατηγορούμενα λέγεται σύνθετη. Αυτά χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα ή συνδέονται με το σύνδεσμο «και».

Η πρόταση στην οποία λείπει το ρήμα, το υποκείμενο ή το κατηγορούμενο, επειδή εννοούνται εύκολα, λέγεται ελλειπτική.

Μέσα στην πρόταση, κάθε λέξη έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο.

► Η λέξη που απαντά στην ερώτηση «*ΠΟΙΟΣ; ΠΟΙΑ; ΠΟΙΟ; ΠΟΙΟΙ; ΠΟΙΕΣ; ΠΟΙΑ;*» και είναι σε πτώση ονομαστική είναι το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης.

► Η λέξη που απαντά στην ερώτηση «*ΤΙ; ΠΟΙΟΝ; ΠΟΙΑ; ΠΟΙΟ; ΠΟΙΟΥΣ; ΠΟΙΕΣ; ΠΟΙΑ;*» και είναι σε πτώση αιτιατική είναι το αντικείμενο του ρήματος της πρότασης.

► Η λέξη που δίνει μια ιδιότητα στο υποκείμενο του ρήματος είναι το κατηγορούμενο. Το κατηγορούμενο βρίσκεται στην ίδια πτώση με το υποκείμενο του ρήματος, δηλαδή στην ονομαστική. Έτσι το ξεχωρίζουμε εύκολα από το αντικείμενο που είναι σε πτώση αιτιατική. Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι: ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή. Τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενο λέγονται συνδετικά. Τέτοια ρήματα είναι: *γίνομαι, φαίνομαι, είμαι, μοιάζω, διορίζομαι* κτλ.

Τα ουσιαστικά

► Ανισοσύλλαβα ουσιαστικά λέμε τα ουσιαστικά που στον πληθυντικό έχουν μια παραπάνω συλλαβή, ενώ ισοσύλλαβα αυτά που έχουν στον ενικό και τον πληθυντικό τον

ίδιο αριθμό συλλαβών. Τα ουδέτερα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά έχουν μια συλλαβή παραπάνω και στη γενική του ενικού αριθμού.

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Ονομ.	το σήμα	τα σήματα
Γεν.	του σήματος	των σημάτων
Αιτ.	το σήμα	τα σήματα
Κλητ.	σήμα	σήματα

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Ονομ.	ο παράς	οι παράδες
Γεν.	του παρά	των παράδων
Αιτ.	τον παρά	τους παράδες
Κλητ.	παρά	παράδες

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Όνομ.	ο σωλήνας	οι σωλήνες
Γεν.	του σωλήνα	των σωλήνων
Αιτ.	το σωλήνα	τους σωλήνες
Κλητ.	σωλήνα	σωλήνες

- Ορισμένα προπαροξύτονα ουσιαστικά σε -ος κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική του ενικού και στη γενική και αιτιατική του πληθυντικού αριθμού, π.χ. ο άνθρωπος.
- Κάποια άλλα διατηρούν τον τόνο στην προπαραλήγουσα σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού, π.χ. ο ανεμόμυλος.
- Κάποια άλλα μπορούν και να διατηρήσουν τον τόνο και να τον κατεβάσουν π.χ. ο διάδρομος.

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Όνομ.	ο άνθρωπος	οι άνθρωποι
Γεν.	του ανθρώπου	των ανθρώπων
Αιτ.	τον άνθρωπο	τους ανθρώπους
Κλητ.	άνθρωπε	άνθρωποι

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Όνομ.	ο ανεμόμυλος	οι ανεμόμυλοι
Γεν.	του ανεμόμυλου	των ανεμόμυλων
Αιτ.	τον ανεμόμυλο	τους ανεμόμυλους
Κλητ.	ανεμόμυλε	ανεμόμυλοι

Τα επίθετα

Τα επίθετα περιγράφουν ένα χαρακτηριστικό των ουσιαστικών που συνοδεύουν. Έχουν τρία γένη, κλίνονται όπως τα ουσιαστικά και είναι πάντα στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό και στην ίδια πτώση με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	ο πέτρινος τοίχος	οι πέτρινοι τοίχοι	
Γεν.	του πέτρινου τοίχου	των πέτρινων τοίχων	
Αιτ.	τον πέτρινο τοίχο	τους πέτρινους τοίχους	
Κλητ.	πέτρινε τοίχε	πέτρινοι τοίχοι	

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Ονομ.	η πέτρινη σκάλα	οι πέτρινες σκάλες
Γεν.	της πέτρινης σκάλας	των πέτρινων σκαλών
Αιτ.	την πέτρινη σκάλα	τις πέτρινες σκάλες
Κλητ.	πέτρινη σκάλα	πέτρινες σκάλες

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Ονομ.	το πέτρινο σπίτι	τα πέτρινα σπίτια
Γεν.	του πέτρινου σπιτιού	των πέτρινων σπιτιών
Αιτ.	το πέτρινο σπίτι	τα πέτρινα σπίτια
Κλητ.	πέτρινο σπίτι	πέτρινα σπίτια

Τα επίθετα που λήγουν σε -ΙΝΟΣ, -ΙΝΗ, -ΙΝΟ και -ΙΝός, -ΙΝή, -ΙΝό γράφονται με -Ι-, εκτός από τα επίθετα φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, φτηνός, ανεύθυνος, υπεύθυνος, ταπεινός, επικίνδυνος.

Τα ρήματα

▶ Ένα ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που γινόταν στο παρελθόν και είχε κάποια διάρκεια λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο παρατατικό.

▶ Ένα ρήμα που αναφέρεται στο παρόν λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο ενεστώτα.

▶ Ένα ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που θα γίνει στο μέλλον και θα έχει κάποια διάρκεια λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο εξακολουθητικό μέλλοντα.

Ενεργητική φωνή		
Ενεστώ- τας	Παρα- τατικός	Εξακολουθητι- κός Μέλλοντας
δένω	έδενα	θα δένω
δένεις	έδενες	θα δένεις
δένει	έδενε	θα δένει
δένουμε	δέναμε	θα δένουμε
δένετε	δένατε	θα δένετε
δένουν	έδεναν	θα δένουν

Το ρήμα κυλάω-ώ

Ενεργητική φωνή

Ενεστώτας

Οριστική

κυλάω ή κυλώ

κυλάς κυλάς

κυλάει ή κυλά

κυλάμε ή κυλούμε

κυλάτε κυλάτε

κυλάν(ε) ή κυλούν(ε)

Ενεργητική Φωνή

Παρατατικός

Οριστική

κυλούσα ή κύλαγα

κυλούσες ή κύλαγες

κυλούσε ή κύλαγε

κυλούσαμε ή κυλάγαμε

κυλούσατε ή κυλάγατε

κυλούσαν ή κύλαγαν και
κυλάγανε

► Όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι είναι βέβαιο ή πραγματικό, τότε χρησιμοποιούμε την οριστική.

► Όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι που επιθυμούμε ή περιμένουμε να γίνει, τότε χρησιμοποιούμε την υποτακτική.

► Όταν θέλουμε να παρακαλέσουμε, να προτρέψουμε ή να διατάξουμε

κάποιον να κάνει κάτι, τότε
χρησιμοποιούμε την προστακτική.

Η οριστική, η υποτακτική και η
προστακτική είναι οι εγκλίσεις του
ρήματος.

Ενεργητική φωνή		
Ενεστώτας		
		Οριστική
Ενικός αριθμός	1ο πρόσωπο	δένω
	2ο πρόσωπο	δένεις
	3ο πρόσωπο	δένει
Πληθυντι- κός αριθμός	1ο πρόσωπο	δένουμε
	2ο πρόσωπο	δένετε
	3ο πρόσωπο	δένουν

Ενεργητική φωνή			
Ενεστώτας			
		Υποτακτική	Προστακτική
Ενικός αριθμός	1ο πρόσωπο	να δένω	-
	2ο πρόσωπο	να δένεις	δένε
	3ο πρόσωπο	να δένει	-
Πληθυντι- κός αριθμός	1ο πρόσωπο	να δένουμε	-
	2ο πρόσωπο	να δένετε	δένετε
	3ο πρόσωπο	να δένουν	-

Η ορθογραφία των καταλήξεων των ρημάτων στην προστακτική.

-είτε π.χ. λύνομαι → λυ**θείτε**

-ήστε π.χ. απαντώ → απαν**τήστε**

και

-ίστε π.χ. σκουπίζω → σκουπ**ίστε**

-είτε π.χ. προσπαθώ προσ**σθείτε**

Σημεία στίξης

► Τα αποσιωπητικά (...)

χρησιμοποιούνται για να δείξουν ότι μια πρόταση δεν έχει τελειώσει για διάφορους λόγους: είτε από συγκίνηση είτε γιατί δε θέλουμε κάτι να πούμε είτε γιατί η συνέχεια στο κείμενο είναι ευκολονόητη κτλ.

► Πολλές φορές όταν θέλουμε να σχολιάσουμε, να εξηγήσουμε, να

διευκρινίσουμε, να συμπληρώσουμε αυτό που λέμε τότε χρησιμοποιούμε την παρένθεση (), το κόμμα (,) ή τη διπλή παύλα (- -).

Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Μερικές φορές γράφουμε ορισμένες λέξεις ή φράσεις παραλείποντας τμήμα της λέξης ή τμήματα των λέξεων. Αυτές οι σύντομες μορφές λέξεων ή φράσεων λέγονται συντομογραφίες.

κτλ. = και τα λοιπά

Αρκτικόλεξα είναι οι συντομογραφίες που σχηματίζονται από τα αρχικά γράμματα των λέξεων ή από τις αρχικές συλλαβές των λέξεων μιας φράσης. Τα αρκτικόλεξα διαβάζονται σαν μια λέξη και

**γράφονται πάντα με κεφαλαία
γράμματα.**

**ΔΕΗ = Δημόσια Επιχείρηση
Ηλεκτρισμού**

ΕΛΤΑ = Ελληνικά Ταχυδρομεία

Περιεχόμενα



ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασφαλώς κυκλοφορώ.....7

Η Γραμματική μου..... 65

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.